

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення практичних занять та організації самостійної і

індивідуальної роботи з навчальної дисципліни

МЕТОДОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальності 052 «Політологія».

Укладачі:

Ростецька С. І. – доктор політичних наук,
доцент, доцент кафедри політичних наук і права

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук і права

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол №7 від 08 січня 2025 року)*

Рецензенти:

Гедікова Н. П. - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Кокарев О. В. - доктор політичних наук, доцент, т.в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку

Ростецька С. І., Наумкіна С. М. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Методологія політичних досліджень» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»]. 2-ге видання. Одеса : Університет Ушинського. 2025. 72 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Методологія політичних досліджень» містять навчально-тематичний план практичних занять, завдання до практичних занять, питання для обговорювання, закріплення й перевірки знань здобувачів, питання та завдання для самостійного опрацювання певної частини курсу, творчо-аналітичні завдання, приблизну тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, тестові завдання, питання до екзамену, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю з поясненнями, список рекомендованих джерел інформації.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
 РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	 8
 РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ	 12
Змістовий модуль 1. Загальні засади наукового дослідження	12
Тема 1. Наука і наукове мислення. Основні поняття	12
Практичне заняття № 1	12
Тема 2. Основні категорії науки	14
Практичне заняття № 2	14
Тема 3. Методологія наукових досліджень: загальні положення	15
Практичне заняття № 3	15
Практичне заняття № 4	17
Змістовий модуль 2. Спеціально-наукові методи політологічних досліджень	18
Тема 4. Інституціональний метод політичних досліджень	18
Практичне заняття № 5	18
Практичне заняття № 6	19
Тема 5. Біхевіористська методологія в політичних дослідженнях	20
Практичне заняття № 7	20
Практичне заняття № 8	21
Тема 6. Порівняльний метод в політології. Метод політичного моделювання.	22
Практичне заняття № 9	22
Практичне заняття № 10	23
Тема 7. Опитування як метод політичних досліджень	24
Практичне заняття № 11	24
Практичне заняття № 12	25
Тема 8. Сутність та різновиди методу аналізу документів у політологічному дослідженні.	26
Практичне заняття № 13	26
Практичне заняття № 14	28
Змістовий модуль 3. Технологія проведення наукових досліджень	29
Тема 9. Політологічне дослідження як процес, його логіка та етапи проведення	29
Практичне заняття № 15	29
Практичне заняття № 16	30
Тема 10. Технологія роботи з джерелами інформації для політологічного дослідження	31

Практичне заняття № 17	31
Практичне заняття № 18	32
Тема 11. Написання і оформлення наукових праць	33
Практичне заняття № 19	33
Тема 12. Особливості підготовки, оформлення і захисту студентських наукових робіт	34
Практичне заняття № 20	34
 РОЗДІЛ 3.	
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ	41
 РОЗДІЛ 4	
КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	45
 СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	62
 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	70

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до ОПП «Політологія» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Методологія політичних досліджень» є обов'язковою для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

Сучасний етап науково-технічного розвитку суспільства висуває нові, більш високі вимоги щодо творчого потенціалу фахівців, які мають володіти сучасною методологією та новими науковими методами наукового дослідження, уміти орієнтуватися в потоці наукової інформації, знаходити найбільш раціональні конструкторські, технологічні та організаційні рішення. Тому для здобувачів, у ланому випадку – політологічного профілю, з-поміж навчальних дисциплін ознайомлювального характеру однією з ключових є навчальна дисципліна «Методологія політичних досліджень». Отже, сучасний фахівець політологічного профілю повинен мати не тільки глибоку професійну підготовку, а й певний обсяг знань у галузі наукових досліджень, що передбачає засвоєння методологічних засад наукової праці, уміння збирати й опрацьовувати інформацію, розробляти логіку наукових досліджень, аналізувати одержані результати та оформляти їх у вигляді наукового звіту, презентаційних матеріалів.

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів, як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, цілісного уявлення про сучасні підходи до дослідницького процесу в політології, його теоретико-методичних засадах, можливостях та проблемах основних методологічних підходів та методів, що дозволить використовувати отримані знання для вибору власної дослідницької стратегії.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

ПРН05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

ПРН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ПРН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної

теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

ПРН14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

ПРН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

Очікувані результати вивчення дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати :

- засади науковості та парадигмальний статус політичної науки;
- сутність, рівні та структуру політологічного дослідження;
- нормативно-інструктивні засади та елементи джерельно-інформаційного забезпечення політологічного дослідження;
- можливості застосування загально-наукових методів у політологічному дослідженні;
- можливості застосування методів порівняння, класифікації, моделювання, аналізу документів у політологічному дослідженні;
- можливості застосування техніки вимірювання й опитування в політологічному дослідженні.

вміти:

- складати документи політологічного дослідження;
- застосовувати теоретико-методологічні засади, окремі методи, техніки та прийоми до вивчення політичних феноменів та процесів;
- розробляти інструменти дослідження.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному,

європейському та глобальному рівні.

СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

СК08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ,
ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	<i>Круглий стіл</i> «Наука і наукове мислення. Основні поняття»	2	1
2	<i>Семінар</i> «Основні категорії науки»	2	
3	<i>Круглий стіл</i> «Методологія наукових досліджень: загальні положення»	2	
3	<i>Семінар</i> «Методологія наукових досліджень: загальні положення»	2	
4	<i>Семінар</i> «Інституціональний метод політичних досліджень»	2	1
4	<i>Семінар-практикум</i> «Інституціональний метод політичних досліджень»	2	
5	<i>Семінар</i> «Біхевіористська методологія в політичних дослідженнях»	2	
5	<i>Семінар-практикум</i> «Біхевіористська методологія в політичних дослідженнях»	2	
6	<i>Семінар</i> «Порівняльний метод в політології»	2	1
6	<i>Семінар</i> «Метод політичного моделювання»	2	
7	<i>Семінар</i> «Опитування як метод політичних досліджень»	2	
7	<i>Семінар-практикум</i> «Опитування як метод політичних досліджень»	2	
8	<i>Семінар</i> «Сутність та різновиди методу аналізу документів у політологічному дослідженні»	2	1
8	<i>Семінар-практикум</i> «Сутність та різновиди методу аналізу документів у політологічному дослідженні»	2	
9	<i>Семінар</i> «Технологія проведення наукових досліджень»	2	
9	«Технологія проведення наукових досліджень»	2	
10	<i>Семінар</i> «Технологія роботи з джерелами інформації для політологічного дослідження»	2	1
10	<i>Семінар-практикум</i> «Технологія роботи з джерелами інформації для політологічного дослідження»	2	
11	<i>Семінар-практикум</i> «Написання і оформлення наукових праць»	2	
12	<i>Семінар</i> «Особливості підготовки, оформлення і захисту студентських наукових робіт»	2	
Загальна кількість годин		40	4

Усі форми проведення практичних занять передбачають дискусію зі сформульованих питань, з'ясування виділених термінів і понять, обговорення

доповідей, рефератів і виконаних практичних завдань. Головними вимогами є формування власного погляду на певні науково-методологічні підходи, сучасні принципи й прикладні методи дослідження, оцінка їх евристичної значимості й придатності для з'ясування складних політико-трансформаційних процесів в світі та Україні.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувачів є однією з головних форм освітнього процесу. Глибоке розуміння питань багато в чому залежить саме від самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів спрямована на те, щоб здобувач був не лише пасивним споживачем знань, але й активним їх творцем, котрий вміє сформулювати проблему, аналізувати шляхи її розв'язання, що передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей, розвиток вмінь творчого застосування вже набутих знань. Тож, **мета** організації самостійної роботи здобувачів полягає у інтенсифікації вивчення матеріалу, стимулюванні здобувачів до опрацювання додаткових матеріалів з різних джерел, розвитку пізнавальних здібностей, творчої активності.

Самостійна робота здобувачів передбачає:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Самостійне опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі.
3. Роботу з науковою літературою та першоджерелами, підручниками та періодичною літературою.
4. Виконання теоретичних та творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни.
5. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих та актуальних питань на науково-практичних конференціях, науково-практичних семінарах, круглих столах.
6. Підготовка до модульного контролю та екзамену;
7. Консультації викладачів

Консультативна допомога здобувачу надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій (Вівторок 1400-16.00; Четвер 14.00-16.00);
- листування за допомогою електронної пошти (svetlana.naumkina@gmail.com Rostetska.si@pdpdpu.edu.ua (у форматі 24/7);

– відеозустріч, аудіоспілкування або чат консультації, за домовленістю з ініціативи здобувача (-ів) вищої освіти, індивідуальні – Viber(+38-067-48-62-022; +380984099347), групові – ZOOM, Teams 365 в робочі дні .
(у форматі 24/7);

Кожен із зазначених видів потребує від здобувачів наполегливої самостійної праці. Насамперед, потрібно, щоб кожен здобувач у процесі навчання дотримувався гігієни розумової праці. Викладач дисципліни на початку вивчення дисципліни проводить настановне заняття, особливо зі здобувачами, які оформили індивідуальний графік навчання.

Здійснюється самостійна робота безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять. Самостійна робота здобувачів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувачів, регламентується робочим навчальним планом.

Завдання до самостійної роботи мають унеможливити механічне заучування здобувачами фактичного матеріалу або поверхове знайомство з явищами та процесами. Для отримання позитивної оцінки здобувач повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати певні елементи наукових проблем, аналізувати та систематизувати отримані дані, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати й відстоювати власну точку зору. Йдеться, передусім, про самостійне опрацювання навчальної, наукової та довідкової літератури. Рекомендованим елементом цієї роботи здобувачів є ведення записів (допускається й електронний варіант або презентація). Такий підхід сприяє кращому засвоєнню фактичного матеріалу, дає можливість зберегти його в зручному для використання вигляді. Рівень виконання здобувачем самостійної роботи враховується при виставленні підсумкової оцінки за змістовими модулями навчальної дисципліни.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1	Наука і наукові дослідження	4	5	Індивідуальна, групова співбесіда, усне опитування, перевірка практичних завдань,
2	Основні категорії науки	4	7	
3	Методологія наукових досліджень: загальні положення	5	10	
4	Інституціональний метод політичних досліджень	5	9	
5	Біхевіористська методологія в політичних дослідженнях	4	10	

6	Порівняльний метод в політології. Метод політичного моделювання.	4	8	екзамен
7	Опитування як метод політичних досліджень	4	10	
8	Сутність та різновиди методу аналізу документів у політологічному дослідженні	4	10	
9	Політологічне дослідження як процес, його логіка та етапи проведення	4	8	
10	Технологія роботи з джерелами інформації для політологічного дослідження	4	10	
11	Написання і оформлення наукових праць	4	6	
12	Особливості підготовки, оформлення і захисту студентських наукових робіт	4	7	
	Разом	50	100	

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Змістовий модуль 1. Загальні засади наукового дослідження

Тема 1. Наука і наукове мислення. Основні поняття

Практичне заняття № 1. *Круглий стіл* «Наука і наукове мислення. Основні поняття» (2 год.).

Питання до обговорення (теми презентацій-довідей за вибором):

1. Наукове мислення та його витоки.
2. Наукове дослідження як процес наукового мислення та фіксації його результатів.
3. Плюралістичність світоглядних засад наукового мислення.
4. Поняття типу (стилю) наукового мислення, наукової парадигми та наукової картини світу, їх взаємообумовленість. Типологія стилів наукового мислення.
5. Підходи до визначення науки.
6. Особливості соціальних наук. Політичні науки в системі соціально-гуманітарного наукового знання.
7. Періодизація розвитку науки.
8. Місце навчальної дисципліни «Методологія політологічних досліджень» у змісті навчання фахівця-політолога

Питання до роздумів:

1. Чи погоджуєтесь Ви з витоками наукового мислення? У Вас є особиста думка з цього приводу?
2. Охарактеризуйте сутність та відмінність понять «чуттєве пізнання» та «мислення».
3. У чому полягає своєрідність буденного та наукового мислення?
4. Чи можливо вважати наукове дослідження процесом наукового мислення та фіксації його результатів? Обґрунтуйте свою думку.
5. Чому існує плюралістичність світоглядних засад наукового мислення?
6. Доведіть взаємообумовленість понять «тип (стиль) наукового мислення», «наукова парадигма», «наукової картини світу».
7. Як Ви розумієте поняття «стиль наукового мислення»?

8. З чим пов'язані революції у науці? Наведіть приклади.
9. Як Ви розумієте циклічність розвитку науки?
10. Яке Ваше бачення місця навчальної дисципліни «Методологія політологічних досліджень» у змісті навчання фахівця-політолога?

Методика проведення круглого столу:

1. Робота в малих групах.

- 1) Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.
- 2) Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки.

2. Робота в групі.

Дискусія щодо плюралістичності світоглядних засад наукового мислення.

Методика проведення обговорювання:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- кожна група обирає представників які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (доповіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення.
- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, - лише до критичних виступів
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.
- проєкт підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Завдання для самостійної роботи

І. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Підготувати презентації-довіді розглянувши основні поняття науки і наукового мислення.

3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання:

Завдання 1. Складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте підходи до визначення науки. Проаналізуйте їх. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте революції у науці. Наведіть приклади. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 3. Складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте наукові школи в політології та їх головні ознаки. Результати доповісти на практичному занятті.

Тема 2. Основні категорії науки

Практичне заняття № 2.

Семінар «Основні категорії науки» (2 год.).

План:

1. Елементи теорії та структура наукового пізнання.
2. Основні операції на рівні раціонального пізнання.
3. Наука як система знань. Взаємопов'язані категорії науки.
4. Гіпотеза: поняття та види.
5. Наукове дослідження, сутність та види.

Питання до обговорення:

1. Чи пов'язані елементи теорії та структура наукового пізнання?
2. Які відмінні ознаки наукового знання?
3. Визначте сутність пізнання та охарактеризуйте його взаємозв'язок із практикою.
4. Охарактеризуйте сутність абсолютного та відносного знання, чуттєвого та раціонального пізнання.
5. Які елементи чуттєвого пізнання?
6. Які форми раціонального пізнання?
7. Які властивості, що принципово відрізняють раціональне пізнання від чуттєвого?
8. Визначте та охарактеризуйте основні операції на рівні раціонального пізнання.

9. Охарактеризуйте науку як систему знань та її взаємопов'язані категорії.
10. Що таке наукові закони? Які їх види?
11. Чим відрізняється закон від закономірності?
12. Що таке гіпотеза та які її види?
13. Що таке теорія?
14. Які критерії наукової теорії за А. Ейнштейном?
15. Що таке наукова концепція та наукова парадигма?
16. Що таке наукове дослідження та які його види?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Критерії наукової теорії за А. Ейнштейном

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте сутність понять абсолютне, відносне знання, чуттєве, раціональне пізнання. Визначте їх співвідношення. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте елементи чуттєвого пізнання та форми раціонального пізнання. Визначте властивості, що принципово відрізняють раціональне пізнання від чуттєвого. Результати доповісти на практичному занятті

Тема 3. Методологія наукових досліджень: загальні положення.

Практичне заняття № 3.

Круглий стіл «Методологія наукових досліджень: загальні положення» (2 год.).

Питання до обговорення (теми презентацій-довідей за вибором):

1. Методологія науки як основа наукового дослідження, її поняття, структура та функції.
2. Сутність та співвідношення понять: методологія, процедура, методика, техніка, технологія, метод дослідження.
3. Рівні методології, їх характеристика та класифікація

4. Загально-філософські методи наукового пізнання: сутність та особливості їх використання в політологічному дослідженні.

5. Загальнонаукові методи емпіричного пізнання: сутність та особливості їх використання в політологічному дослідженні.

6. Загальнонаукові методи теоретичного дослідження: сутність та особливості їх використання в політологічному дослідженні.

Питання до роздумів:

1. У чому полягає відмінність наукового підходу та наукового методу?
2. Яке співвідношення понять метод, методика і техніка дослідження?
3. У чому полягає принципова відмінність загальної (філософської), загальнонаукової, спеціально-наукової, конкретно-наукової методології?
4. Наведіть приклади використання загально-філософських методів наукового пізнання (аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, індукції, дедукції, аналогії) в політологічному дослідженні.
5. У чому полягає відмінність емпіричних і теоретичних методів пізнання?
6. У чому полягає відмінність методів пізнання і методів теоретичного дослідження?
7. У чому полягає сутність аксіоматичного методу?
8. У чому полягає сутність гіпотетичного методу?
9. Що таке теоретизація, ідеалізація та формалізація?

Методика проведення круглого столу:

1. Робота в малих групах.

- 1) Кожна група обирає питання та готує доповідь-презентацію.
- 2) Результати презентуються на практичному занятті, колективно обговорюються, робляться висновки.

2. Робота в групі.

Дискусія щодо особливості використання наукових методів в політичному дослідженні.

Методика проведення обговорювання:

- проводяться у формі обговорення визначених проблем;
- кожна група обирає представників які виступають з доповідями, що підсумовують та презентують результати роботи групи (довіді мають бути короткими, не більше 8-10 хвилин), потім проводиться їх обговорення.

- обговорення в рамках Круглого столу повинне носити конструктивний характер, не повинно зводитися, з одного боку, лише до звітів про виконану роботу, а з іншою, - лише до критичних виступів
- обговорюване питання допускає різні думки і тлумачення, а також взаємні заперечення учасників;
- в результаті обговорення мають бути виявлені точки зору всіх учасників на дане питання;
- учасники мають рівні права і висловлюються в певному порядку.
- проєкт підсумкового документа оголошується в кінці обговорення (дискусії), в нього вносяться доповнення, зміни, поправки.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Підготувати презентації-доповіді, розглянувши загальні положення методології наукових досліджень.
3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте співвідношення понять метод, методика і техніка дослідження. Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте основні методологічні принципи. Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття № 4.

Семінар «Методологія наукових досліджень: загальні положення» (2 год.).

План:

1. Програмно-цільові параметри політологічного дослідження.
2. Проблема дослідження та принципи її формулювання.
3. Класифікація проблем соціально-політичних досліджень.

4. Формально-логічне забезпечення розробки програмно-цільових параметрів політологічного дослідження.
5. Дискусія щодо правила мислення за принципом «питання-відповідь».

Питання до обговорення:

1. У чому сутність програмно-цільових параметрів політологічного дослідження?
2. Що таке проблема дослідження та які принципи її формулювання?
3. Охарактеризуйте класифікацію проблем соціально-політичних досліджень: за різними ознаками.
4. У чому сутність формально-логічного забезпечення розробки програмно-цільових параметрів політологічного дослідження?
5. Що таке правила мислення за принципом «питання-відповідь»?
6. У чому полягає сутність правила зведення та правила побудови відповіді?
7. Охарактеризуйте правила організації наукової роботи: правило вибору заголовка, правило постановки мети, правило організації змісту наукової роботи, правило підведення закінчення (висновків).

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте класифікацію проблем соціально-політичних досліджень: за різними ознаками. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте правила організації наукової роботи. Результати доповісти на практичному занятті.

Змістовий модуль 2.

Спеціально-наукові методи політологічних досліджень

Тема 4. Інституціональний метод політичних досліджень

Практичне заняття № 5.

Семінар «Інституціональний метод політичних досліджень» (2 год.).

План:

1. Поняття «інститут» в політичній науці.
2. Класичний (традиційний) інституціоналізм.
3. Причини кризи класичного інституціоналізму в середині ХХ ст.
4. Становлення неоінституціоналізму.
5. Дискусія щодо специфіки застосування інституціоналізму та неоінституціоналізму в політичних дослідженнях.

Питання до обговорення:

1. Охарактеризуйте становлення та розвиток інституціонального підходу в політичній науці.
2. Що таке «інститут» в політичній науці?
3. Охарактеризуйте нормативно-юридичну інтерпретацію інституту в роботах М. Вебера.
4. Школа французького інституціоналізму про інститут як модель людських відносин (концепції Е. Дюркгейма, М. Пріло, М. Дюверже).
5. Особливості морально-етичного тлумачення інституту в працях Д. Норта.
6. Яке сучасне розуміння політичного інституту?
7. Особливості класичного (традиційного) інституціоналізму.
8. Які основні постулати інституціоналізму?
9. Які причини кризи класичного інституціоналізму в середині ХХ ст.?
10. Чинники формування, особливості та різновиди неоінституціоналізму як теоретико-методологічної основи політичних досліджень.
11. Які принципові відмінності нового інституціоналізму.?
12. Яка специфіка застосування неоінституціоналізму в політичних дослідженнях?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Компаративний аналіз політичних процесів Дж. Фортеск'ю та Ш.-Л. Монтеск'є.

2. Дослідження ролі політичних інститутів в житті суспільства в працях Д. Бентама, А. де Токвіля, О. Конта, Г. Спенсера, К. Маркса.
3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні постулати інституціоналізму. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте різновиди неоінституціоналізму як теоретико-методологічної основи політичних досліджень. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 6.

Семінар-практикум «Інституціональний метод політичних досліджень»
(2 год.).

Питання до обговорення:

1. Опрацювання алгоритмів застосування інституціонального та неоінституціонального підходів в політичній науці:
 - аксіологічні критерії оцінки політичних процесів;
 - компаративний аналіз політичних процесів;
 - інституціональний метод аналізу політичних процесів;
 - дослідження ролі політичних інститутів в житті суспільства;
 - використання постулатів «Теорії справедливості» для аналізу політичних процесів.

Методика проведення заняття

1. Робота в малих групах.

Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті.

2. Робота в групі. Обмін ідеями:

- обговорюються можливі варіанти рішення проблеми:
- здійснюється вибір найкращого рішення.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні аксіологічні критерії оцінки політичних процесів. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні критерії компаративного аналізу політичних процесів. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні критерії інституціонального методу аналізу політичних процесів. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 4. Проілюструйте використання постулатів «Теорії справедливості» для аналізу політичних процесів. Результати доповісти на практичному занятті.

Тема 5. Біхевіористська методологія в політичних дослідженнях

Практичне заняття № 7.

Семінар «Біхевіористська методологія в політичних дослідженнях»
(2 год.).

План:

1. Передумови виникнення поведінкової методології політологічних досліджень. Біхевіористська революція в соціально-політичних науках.
2. Суть біхевіоризму, його вихідні положення.

3. Принципи та особливості застосування біхевіоралізму в політичній науці.
4. Криза поведінкової політології. «Постбіхевіоралістська» революція.
5. Дискусія щодо специфіки застосування біхевіоризму та постбіхевіоризму в політичних дослідженнях.

Питання до обговорення:

1. Які передумови виникнення поведінкової методології політологічних досліджень?
2. У чому полягає сутність біхевіористської революції в соціально-політичних науках?
3. Визначте та охарактеризуйте суть біхевіоризму.
3. Які вихідні положення біхевіоризм?
4. Які принципи та особливості застосування біхевіоралізму в політичній науці?
5. Політичний біхевіоризм та біхевіоральний підхід.
6. Суть і розмежування понять «біхевіоризм» і «біхевіоралізм».
7. Які особливості застосування теорії раціонального вибору в політичних дослідженнях?
8. У чому полягає сутність кризи поведінкової політології?
10. Що таке «постбіхевіоралістська» революція?
11. Які чинники й наслідки постбіхевіоральної революції в політичній науці?
12. Які основні положення пост біхевіоризму?
13. У чому полягає Сутність «постбіхевіоралістської» парадигми.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте основні вихідні положення біхевіоризму. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю, у якій визначте та охарактеризуйте основні положення постбіхевіоризму як теоретико-методологічної основи політичних досліджень. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 8.

Семінар-практикум «Біхевіористська методологія в політичних дослідженнях» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Опрацювання алгоритмів застосування біхевіоризького та постбіхевіоризького підходів в політичній науці:
 - використання постулатів біхевіоралізму в політичних дослідженнях;
 - використання постулатів теорії раціонального вибору в політичних дослідженнях;
 - використання основних положень постбіхевіоризму в політичних дослідженнях

Методика проведення заняття

1. Робота в малих групах.
Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті.
2. Робота в групі. Обмін ідеями:
 - обговорюються можливі варіанти рішення проблеми;
 - здійснюється вибір найкращого рішення.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні постулати біхевіоралізму. Проаналізуйте можливості їх використання в політичних дослідженнях. Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні постулати теорії раціонального вибору. Наведіть приклади їх використання в політичних дослідженнях. Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні положення постбіхевіоризму. Наведіть приклади їх використання в політичних дослідженнях. Результати доповіді на практичному занятті.

Тема 6. Порівняльний метод в політології. Метод політичного моделювання.

Практичне заняття № 9.

Семінар «Порівняльний метод в політології»

(2 год.).

План:

1. Суть порівняльного (компаративного) методу в дослідженні соціально-політичних явищ.
2. Етапи становлення методу порівняння.
3. Види порівняння.
4. Механізм порівняльного аналізу.
5. Вирішення практичних завдань та міні-кейсів.

Питання до обговорення:

1. Охарактеризуйте порівняння як спосіб пізнання.
2. Яка суть та особливості застосування порівняльного (компаративного) методу в дослідженні соціально-політичних явищ?
3. Які етапи становлення методу порівняння?
4. Охарактеризуйте основні види порівняння: синхроністичний, діахроністичний.
5. Який механізм порівняльного аналізу?
6. У чому полягає сутність сегментації політичних явищ як засобу порівняльного аналізу?

7. У чому полягає сутність систематизації та наукового тлумачення отриманих результатів?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте та охарактеризуйте особливості застосування порівняльного (компаративного) методу в дослідженні соціально-політичних явищ. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Визначте та охарактеризуйте основні види порівняння: синхроністичний, діахроністичний. Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 3. Визначте та проаналізуйте сутність сегментації політичних явищ як способу порівняльного аналізу. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 10.

Семінар «Метод політичного моделювання» (2 год.).

План:

1. Метод політичного моделювання: сутність та структура.
2. Поняття моделі політичного процесу (явища), вимоги до її створення.
3. Типи моделей за різними критеріями їх визначення:
4. Типи завдань моделювання.
5. Етапи моделювання.
6. Дискусія щодо місця, ролі та можливостей використання методу політичного моделювання.
7. Вирішення практичних завдань та міні-кейсів.

Питання до обговорення:

1. У чому полягає сутність методу політичного моделювання?

2. Яка структура методу моделювання?
3. Що таке модель політичного процесу (явища)?
4. Які вимоги до створення моделей?
5. Визначте та охарактеризуйте типи моделей за різними критеріями їх визначення.
6. У чому полягає сутність моделі життєвого циклу досліджуваної системи?
7. У чому полягає сутність моделі хвильової динаміки?
8. Охарактеризуйте тестування як найпоширеніший вид моделювання.
9. Які типи завдань моделювання?
10. Які етапи моделювання?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Визначте та охарактеризуйте особливості застосування методу політичного моделювання в дослідженні соціально-політичних явищ. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте основні види моделювання. Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості. Результати доповісти на практичному занятті.

Тема 7. Опитування як метод політичних досліджень

Практичне заняття № 11. Семінар «Опитування як метод політичних досліджень» (2 год.).

План:

1. Опитування як метод отримання первинної соціологічної інформації.
2. Методичні принципи конструювання опитувальника.
3. Види питань.

4. Форми опитування.
5. Дискусія щодо місця, ролі та можливостей використання методів опитування.
6. Вирішення практичних завдань та міні-кейсів.

Питання до обговорення:

1. Охарактеризуйте опитування як метод отримання первинної соціологічної інформації.
2. Які особливості цього спілкування.
3. Які методичні принципи конструювання опитувальника?
4. Визначте та охарактеризуйте види питань: по відношенню до мети дослідження; по відношенню до особистості респондента; по предметному змісту; за рівнем стандартизації відповідей; за конструктивними особливостями; за функціональним призначенням.
5. Які існують форми опитування?
5. Охарактеризуйте анкетування як форму опитування.
6. Які правила розробки анкет?
7. Які основні види анкетування? Які їх переваги та недоліки?
8. Інтерв'ю: суть, переваги та недоліки порівняно із анкетуванням.
9. Які існують види інтерв'ю?
10. Які особливості телефонного інтерв'ю?
11. Які вимоги до інтерв'юера з приводу якості опитування?
12. Які особливості моніторингових та експрес-опитувань?
13. Що таке опитування –«омнібуси»?
14. Охарактеризуйте Exit poll як вид політичного опитування, його перспективи в умовах демократизації суспільства.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету визначте та охарактеризуйте особливості

застосування методу опитування в дослідженні соціально-політичних явищ. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету визначте та охарактеризуйте основні форми опитування. Проаналізуйте їх, визначте та охарактеризуйте їх особливості. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 12.

Семінар-практикум «Опитування як метод політичних досліджень» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Опрацювання алгоритмів застосування різних видів опитування в політичних дослідженнях:

- використання методичних принципів конструювання опитувальника;
- формування різних видів питань;
- використання різних форм опитування.

Методика проведення заняття

1. Робота в малих групах.

Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті.

2. Робота в групі. Обмін ідеями:

- обговорюються можливі варіанти рішення проблеми;
- здійснюється вибір найкращого рішення.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте види питань. Проаналізуйте можливості їх використання в політичних дослідженнях. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у який визначте та охарактеризуйте основні форми опитування. Проаналізуйте можливості їх використання в політичних дослідженнях. Результати доповісти на практичному занятті.

Тема 8. Сутність та різновиди методу аналізу документів у політологічному дослідженні.

Практичне заняття № 13.

Семінар «Сутність та різновиди методу аналізу документів у політологічному дослідженні» (2 год.).

План:

1. Аналіз документів: поняття, призначення, основні види.
2. Традиційний (якісний) метод аналізу документів: сутність, етапи, методи.
3. Контент-аналіз: сутність, об'єкти методологічні принципи і технічні прийоми.
4. Процедура проведення політичного контент-аналізу, його основні етапи. Практика проведення контент-аналізу політичних процесів в Україні.
5. Івент-аналіз (аналіз подій): сутність, техніки та методики застосування.
6. Дискусія щодо переваг та обмежень використання контент-аналізу та івент-аналізу в політологічному дослідженні.

Питання до обговорення:

1. Охарактеризуйте сутність, призначення та основні види аналізу документів.
2. Охарактеризуйте сутність та етапи традиційного (якісного) методу аналізу документів.
3. Які існують спеціальні методи традиційного аналізу?
4. Що таке контент-аналіз та яка історія його введення в науковий обіг?
5. Визначте та охарактеризуйте види контентаналізу.

6. Визначте та охарактеризуйте методологічні принципи і технічні прийоми контент-аналізу.
7. Які основні напрями застосування методу контент-аналізу?
8. Визначте та охарактеризуйте процедуру проведення політичного контент-аналізу, його основні етапи.
9. Які переваги і складності методу контент-аналізу?
10. Що таке івент-аналіз та яка історія його введення в науковий обіг?
11. Яка сфера застосування методики івент-аналізу?
12. охарактеризуйте техніку застосування методики івент-аналізу.
13. Які основні етапи застосування методики івент-аналізу? Охарактеризуйте їх.
14. Які переваги та обмеження івент-аналізу?

Завдання для самостійної роботи

І. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до теми дискусії.

I

І. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте практику проведення контент-аналізу політичних процесів в Україні. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте процедуру проведення політичного контент-аналізу, його основні етапи. Проаналізуйте їх. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте основні етапи застосування методики івент-аналізу. Проаналізуйте їх. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 14.

Семінар-практикум «Сутність та різновиди методу аналізу документів у політологічному дослідженні» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Опрацювання алгоритмів застосування традиційних методів аналізу документів, контент-аналізу та івент-аналізу:
 - використання методичних принципів зовнішнього і внутрішнього традиційного аналізу документів. Спеціальних методів традиційного аналізу: історичного, літературного, психологічного, соціологічного, юридичного, лінгвістичного;
 - опрацювання процедури проведення політичного контент-аналізу;
 - опрацювання техніки застосування методики івент-аналізу.

Методика проведення заняття

1. Робота в малих групах.

Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті.

2. Робота в групі. Обмін ідеями:

- обговорюються можливі варіанти рішення проблеми;
- здійснюється вибір найкращого рішення.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте основні види аналізу документів. Проаналізуйте можливості їх використання в політичних дослідженнях. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, складіть таблицю у якій визначте та охарактеризуйте спеціальні методи традиційного аналізу: історичний, літературний, психологічний, соціологічний, юридичний,

лінгвістичний. Проаналізуйте можливості їх використання в політичних дослідженнях. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте основні напрями застосування методу контент-аналізу в політичних дослідженнях. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 4. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, проаналізуйте переваги та обмеження використання івент-аналізу в політичних дослідженнях. Результати доповісти на практичному занятті.

Змістовий модуль 3. Технологія проведення наукових досліджень

Тема 9. Політологічне дослідження як процес, його логіка та етапи проведення

Практичне заняття № 15. Семінар «Технологія проведення наукових досліджень» (2 год.).

План:

1. Процес наукового дослідження, його характеристики, етапи проведення та структура.
2. Вибір теми дослідження, визначення його мети, завдання.
3. Наукова гіпотеза: сутність, види, етапи розробки.
4. Систематизація результатів дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст.
5. Викладення висновків та рекомендацій.

Питання до обговорення:

1. Охарактеризуйте процес наукового дослідження.
2. Які основні етапи проведення процесу наукового дослідження? Охарактеризуйте їх.
3. Яка структура наукового дослідження?
4. Як здійснюється розробка плану науково-дослідної роботи?
5. Яка структура плану?
6. Надайте загальну характеристику його складових частин.
7. Охарактеризуйте складання робочої методики наукового дослідження.
8. Які основні вимоги до складання робочої методики наукового дослідження?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:
 - підготуватися до обговорювання питань теми;
 - ознайомиться з нормативно-правовою базою щодо організації та проведення науково-дослідної роботи

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, опишіть складання робочої методики наукового дослідження і основні вимоги до неї. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте взаємозв'язок проблеми, мети, об'єкта, предмета і назви теми наукового дослідження. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 3. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте поняття наукова теорія, науковий напрямок наукове питання, наукова проблеми, проблемна ситуація. Поясніть їх взаємозв'язок. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 4. Наведіть конкретні приклади гіпотез в науковому тексті. Запишіть 3–5 прикладів. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 16.

Семінар-практикум «Технологія проведення наукових досліджень» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Які основні завдання підготовчого етапу наукового дослідження?
2. Які основні вимоги до вибору теми дослідження, визначення його мети та завдання?
3. Взаємозв'язок проблеми, мети, об'єкта, предмета і назви теми наукового дослідження.

4. Обґрунтування актуальності, цінності та новизни наукових розробок.
5. Охарактеризуйте критерії вибору і порядок конкретизації теми наукового дослідження:
6. Що таке науковий напрямок, наукове питання, наукова проблема?
7. Охарактеризуйте види наукових проблем.
8. У чому сутність постановки і уточнення наукової проблеми?
9. Що таке проблемна ситуація?
10. Що таке наукова гіпотеза та які етапи її розробки?
11. Які способи підтвердження наукової гіпотези?
12. Що таке наукове обґрунтування та наукові пояснення?
13. Охарактеризуйте сутність систематизації результатів дослідження, її види та їх зміст.
14. Які особливості викладення висновків та рекомендацій?

Методика проведення заняття

1. Робота в малих групах.
 - 1) Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті.
 - 2) Кожна група:
 - досліджує запропоновану ситуацію;
 - визначає своє бачення суті проблеми;
 - запропонує варіант вирішення проблеми.
2. Робота в групі. Обмін ідеями:
 - обговорюються можливі варіанти рішення проблеми;
 - здійснюється вибір найкращого рішення.
3. Опрацювання алгоритмів процедури прийняття рішень щодо вибору проблем соціально-політичних досліджень, вибору заголовка, постановки мети тощо.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Наведіть конкретні приклади видів систематизації результатів дослідження та їх змісту. Запишіть 3–5 прикладів. Результати доповіді на практичному занятті.

Завдання 2. Наведіть конкретні приклади викладення висновків та рекомендацій. Запишіть 3–5 прикладів. Результати доповіді на практичному занятті.

Тема 10. Технологія роботи з джерелами інформації для політологічного дослідження

Практичне заняття № 17. Семінар «Технологія роботи з джерелами інформації для політологічного дослідження» (2 год.).

План:

1. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень.
2. Процес збору та аналізу наукової інформації.
3. Технологія роботи з науковою літературою.
4. Аналіз і обробка інформації. Запис прочитаного.

Питання до обговорення:

1. Що таке наукова інформація та яка її роль у проведенні наукових досліджень?
2. Які види та основні джерела наукової інформації?
3. У чому полягає сутність пошуку і накопичення наукової інформації?
4. У чому полягає сутність отримання і аналізу первинної інформації?
5. Що таке вторинна інформація?
6. Охарактеризуйте процес збору та аналізу наукової інформації.
7. Охарактеризуйте процес пошуку вторинної документальної інформації з теми дослідження.
8. Інформація в інформаційно-пошукових системах бібліотек та установах науково-технічної інформації.
9. Каталоги, їх види та характеристика.
10. Які правила користування бібліотечними каталогами, довідковою літературою, системою інтернет-ресурсів?
11. Індексвання наукової інформації у довідково-інформаційних фондах.
12. Що таке універсальна десяткова класифікація (УДК), які принципи її побудови та практики використання?

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Ознайомитись з універсальною десятиковою класифікацією (УДК), принципами її побудови та практикою використання.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Пояснити, як ви працюєте з літературою. Зіставте хронологію роботи з літературою. Результати доповісти на практичному занятті.

Практичне заняття № 18.

Семінар-практикум «Технологія роботи з джерелами інформації для політологічного дослідження» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Яка технологія роботи з науковою літературою?
2. Охарактеризуйте етапи роботи з літературою в процесі наукового дослідження.
3. Які особливості збирання, обробки та інтерпретації інформації?
4. Як правильно читати літературні джерела.
5. Які правила запису прочитаного?
6. Охарактеризуйте порядок та правило аналізу і обробки інформації.
7. Яка техніка роботи зі спеціальною літературою?

Методика проведення заняття

1. Робота в малих групах.
Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті.
2. Робота в групі. Обмін ідеями:
 - обговорюються можливі варіанти рішення проблеми;
 - здійснюється вибір найкращого рішення.

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Визначить УДК статті, підручника, методичного посібника. Запишіть 3–5 прикладів. Результати доповісти на практичному занятті.

Тема 11. Написання і оформлення наукових праць

Практичне заняття № 19.

Семінар-практикум «Написання і оформлення наукових праць» (2 год.).

Питання до обговорення:

1. Яка структура навчально-наукової роботи?
2. Що таке науковий стиль мовлення?
3. Що таке наукова термінологія та які види політологічних термінів?
4. Правильність застосування наукової термінології.
5. Які правила скорочення слів?
6. Охарактеризуйте основні правила оформлення навчально-наукових робіт.
7. Що таке рубрикація наукового тексту та які її елементи?
8. Які загальні правила розбиття наукового тексту на розділи, підрозділи та абзаци?
9. Які варіанти викладення наукового тексту?
10. Які методичні прийоми викладу наукових матеріалів?
11. Які правила оформлення малюнків, формул і таблиць в навчально-наукових роботах студентів?
12. Які правила оформлення бібліографічного апарату?
13. Які правила оформлення додатків?
14. Які основні правила оформлення посилань і цитувань?
15. Які правила оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження (вимоги ДСТУ)?

Методика проведення заняття

1. Опрацювання алгоритму оформлення джерел відповідно до ДСТУ 2015 р. На практичному занятті.
2. Опрацювання алгоритмів оформлення малюнків, формул, таблиць, посилань, цитувань і додатків. На практичному занятті.
3. Вирішення міні-кейсів, ситуаційних та практичних завдань. На практичному занятті

Завдання для самостійної роботи

1. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, підготуватися до обговорювання питань теми.
2. Ознайомитись з вимогами ДСТУ 2015 р., щодо оформлення літературних джерел.

Тема 12. Особливості підготовки, оформлення і захисту студентських наукових робіт.

Практичне заняття № 20.

Семінар «Особливості підготовки, оформлення і захисту студентських наукових робіт» (2 год.).

План:

1. Форми проведення наукових досліджень у вищих закладах освіти
2. Курсова робота: загальна характеристика
3. Дипломна робота як кваліфікаційне дослідження.
4. Поняття про академічну доброчесність.
5. Плагіат у системі академічної доброчесності.

Питання до обговорення:

1. Які форми проведення наукових досліджень у вищих закладах освіти?
2. Які особливості підготовки рефератів і доповідей та форм їх захисту та представлення?
3. Які особливості підготовки, написання та захисту курсової роботи?
4. Керівництво курсовою роботою та її рецензування.
5. Які особливості підготовки, написання, оформлення та захисту дипломної роботи
6. Рецензування дипломної роботи. Відгук наукового керівника та рецензія
7. Який порядок подання випускової роботи магістра на кафедру та її захисту?

8. Які характерні недоліки при виконанні дипломної роботи?
9. Академічна доброчесність та боротьба з академічним плагіатом

Завдання для самостійної роботи

I. Питання для самостійного опрацювання.

1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету:

- 1) підготуватися до обговорювання питань теми;
- 2) ознайомитись з нормативно-правовою базою України та Університету Ушинського щодо порядку написання, оформлення і захисту студентських наукових робіт та боротьби з академічним плагіатом.

II. Творчо-аналітичні завдання до теми

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте сучасні напрями / методи боротьби з академічним плагіатом. Результати доповісти на практичному занятті.

Завдання 2. Вивчивши рекомендовану літературу та скориставшись ресурсами Інтернету, визначте та охарактеризуйте сучасні системи перевірки академічних текстів на плагіат. Результати доповісти на практичному занятті.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ

Навчальним планом передбачено виконання кожним студентом індивідуального науково-дослідного завдання.

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних науково-дослідних завдань.

Індивідуальне науково-дослідне завдання є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і є необхідною умовою формування підсумкової оцінки з дисципліни.

Одним із найважливіших завдань вузівської підготовки є широке залучення студентів до наукових досліджень. Знання і уміння, необхідні для вироблення навиків науководослідної роботи майбутні спеціалісти отримують впродовж всього періоду навчання.

Виконання індивідуального науково-дослідного завдання сприяє поглибленню і закріпленню теоретичних знань, отриманих студентами при прослуховуванні лекційного курсу та самостійному вивченню дисципліни, виробленню навичок аналізу соціально-політичних явищ та процесів.

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Методологія політичних досліджень» та розвиток навичок самостійної роботи.

Для науково-дослідної роботи характерна певна послідовність протягом всього процесу дослідження, що дозволяє планувати та поетапно контролювати її результати. Зміст і послідовність виконання науково-дослідного завдання носять індивідуальний характер і контролюються викладачем, але в цілому рекомендується розподілити і проводити роботу у певній послідовності.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює одну тему (декілька тем) або зміст навчального курсу в цілому.

Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. Завдання можуть мати комплексний характер і тоді до їх виконання можуть залучатися кілька студентів.

Завдання для ІНДЗ повинні мати пошуковий, дослідницький характер, що стимулює студентів до наукової й творчої праці.

Навчальним планом дисципліни «Методологія політичних досліджень» передбачено ІНДЗ у формі *доповіді-презентації*.

Структура індивідуального навчально-дослідного завдання наступна:

Вступ.

Теоретична частина.

Аналітична частина.

Дослідна (проектна) частина.

Висновки.

Перелік використаної літератури, статичної звітності.

Додатки.

ІНДЗ оцінюється за такими критеріями:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- обґрунтованість висновків;
- використання статистичної інформації та довідкової літератури;-
- можлива наявність конкретних пропозицій;
- якість оформлення.

Оцінювання індивідуальних завдань проводять за 10 бальною шкалою

Результати виконання ІНДЗ можуть бути викладені на практичному занятті з відповідної теми, або представлені викладачу для перевірки.

ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ДОПОВІДІ З КОМП'ЮТЕРНОЮ ПРЕЗЕНТАЦІЄЮ (за вибором)

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин	
		Денна	Заочна

1	Праця Дж. Б. Мангейма і Р. К. Річа «Емпіричний політичний аналіз: дослідницькі методи в політичній науці»		
2	Транзітологічні концепції в політології		
3	Теорія групової участі в політиці		
4	Неоінституціоналізм в політології		
5	Сітьовий підхід в політології		
6	Світ-системний аналіз І. Валлерстейна		
7	Метод експертного прогнозу «дельфійська техніка»		
8	Поділ інформаційних джерел за Дж. Б. Мангеймом – Р. К. Річем		
9	Синергетичний підхід в політиці		
10	Модель «Гонка озброєнь» Л. Ф. Річардсона в політичному прогнозуванні		
11	Теорія ігор («дилема ув'язненого») в політичному прогнозуванні		
12	Модель Е. Даунса в політичному прогнозуванні		
13	Метод типового ідеалу М. Вебера		
14	Метод спостереження за спостереженням Н. Лумана		
15	«Воронка причинності» в працях Мічиганської школи як операційна схема для аналізу наслідків голосування		
	Разом	10	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;

– подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

РОЗДІЛ 4

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Основними компонентами наукового пізнання є:

- а) пізнавальна діяльність та її мета;
- б) предмети та об'єкти пізнання;
- в) цілі та результати пізнання;
- г) методи, засоби й форми пізнання;
- г) усі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді?

2. Методологія науки це:

- а) отримання необхідної інформації про структуру об'єкта дослідження та його властивості;
- б) система наукових принципів, на основі яких базується дослідження;
- в) спосіб пізнання і практичного перетворення реальності;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильної відповіді немає.

3. Категорії – це:

- а) зовнішня, більш рухома сторона об'єктивної дійсності, яка є формою виразу сутності;
- б) це теоретичні, абстрактні, логічні поняття, котрі в узагальненому вигляді відображають основні, суттєві властивості економічних процесів та явищ і визначають характер науково-теоретичного мислення епохи;
- в) найзагальніші, філософські поняття;
- г) теоретичні узагальнення, зміст яких складають певні допущення, усереднення, котрі відображають загальні тенденції розвитку економічної системи.
- д) усі відповіді правильні

4. Безпосередня перевірка тверджень, це:

- а) реалізація раціонального принципу;
- б) принципу верифікації;
- в) принципу фальсифікації;
- г) правильної відповіді немає.

5. Наукові методи пізнання що дають змогу отримати знання про одні предмети і явища на підставі вивчення інших:

- а) моделювання, аналогія;
- б) дедукція, індукція;
- в) аналіз, синтез;
- г) ідеалізація, формалізація.

6. Системний підхід у методології дослідження означає:

- а) ґрунтовне вивчення явища, процесу;
- б) послідовність і цілеспрямованість виконання дослідження;
- в) комплекс дослідження складних об'єктів як єдиного цілого з узгодженням всіх його елементів;
- г) усі відповіді вірні.

7. До теоретичних методів дослідження відносяться:

- а) аксіоматичний;
- б) експеримент;
- в) абстрагування;
- г) індукція

8. До емпіричних методів відносяться:

- а) абстрагування;
- б) узагальнення;
- в) формалізація;
- г) спостереження.\

9. До загально логічних методів дослідження відносяться:

- а) абстрагування;
- б) узагальнення;
- в) формалізація;
- г) спостереження.

10. Структура - це:

- а) найпростіша неподільна частина системі;
- б) об'єднання елементів на підставі єдиної мети, завдань тощо, підсистема менша ніж система;
- в) зображення елементів та зв'язків між ними.

11. Вчення про правила мислення при створенні науки, проведенні наукових досліджень це:

- а) метод;

- б) наукова теорія;
- в) методологія;
- г) усі відповіді правильні.

12. Форма теоретичного і практичного освоєння дійсності, це:

- а) метод;
- б) наукова теорія;
- в) методологія;
- г) усі відповіді правильні.

13. Сукупність прийомів і способів дослідження, це:

- а) метод;
- б) методика дослідження;
- в) методологія;
- г) усі відповіді правильні.

14. Наукове дослідження – це:

- а) процес цілеспрямованої діяльності спеціально підготовлених груп людей, які досягли певного рівня знань, навичок, розуміння;
- б) цілеспрямоване пізнання, результатом якого виступають система понять, законів і теорій;
- в) перехід від постановки одних проблем до їх розв'язання, а потім – до постановки нових проблем і подальшого їх розв'язання.
- г) форма наукового пізнання, що відображає зв'язки, закономірності дійсності й спрямована на її перетворення;
- д) завершена та представлена письмова робота.

15. Наукове судження – це:

- а) основне вихідне положення чи твердження деякої теорії, що приймається без доведень;
- б) думка, у якій за допомогою зв'язку понять стверджується або заперечується що-небудь;
- в) твердження про стійкий взаємозв'язок між певними явищами, експериментально підтверджене й прийняте як істинне;
- г) твердження, що сприймається в межах певної наукової теорії як істина без доказовості; д) думка, виражена в узагальненій формі, яка визначає суттєві та необхідні ознаки предметів і явищ та взаємозв'язки.

16. Дослідницька гіпотеза – це:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтового доведення і підтвердження;

- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються.

17. Наукова концепція – це:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтовного доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються.

18. Дослідницька парадигма – це:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтовного доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються.

19. Дослідницька теорія – це:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтовного доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються.

20. Наукова проблема – це:

- а) висунута наукова гіпотеза;
- б) форма наукового мислення щодо дослідження нового, котре виникло у процесі пізнання або практичної діяльності;

- в) виявлення нових фактів та явищ;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильної відповіді немає.

21. На емпіричному рівні використовуються методи:

- а) спостереження, порівняння, експеримент; аналіз; дедукція, формалізація;
- б) порівняння, експериментальний, вимірювання, синтез, абстрагування, ідеалізація;
- в) спостереження, порівняння, експериментальний, вимірювання, аналіз й синтез, абстрагування.

22. Розчленування політичного явища на складові частини з подальшим аналізом вивчення їх ролі для суспільства, його соціальних змін та індивідів притаманне одному з методів політології:

- а) антропологічному;
- б) системному;
- в) структурно-функціональному;
- г) історичному

23. Інституційний метод політології відносять до групи методів:

- а) філософських;
- б) емпіричних;
- в) теоретичного пізнання.

24. Дослідження реальної поведінки суб'єктів політики незалежно від тієї інформації, яку вони подають про себе або яка надходить від інших є сутнісною рисою методу :

- а) прихованого спостереження;
- б) експерименту;
- в) біхевіоризму;
- г) аналізу документів.

25. Основними методами проведення експериментальних досліджень є:

- а) методи збору і опису фактів;
- б) методи аналізу фактів та обґрунтування висновків;
- в) методи інтерпретації й експериментальної перевірки висновків досліджень;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильні відповіді б) і в).

26. Методика дослідження - це:

- а) основний метод дослідження;
- б) основні принципи дослідження;
- в) сукупність методів і прийомів дослідження.

27. Пізнавальні операції, що використовуються при «розділенні» окремих предметів, явищ, подій:

- а) синтез;
- б) аналіз;
- в) індукція;
- г) дедукція.

28. Що таке таксон у науковій класифікації:

- а) чинник розвитку політичного процесу;
- б) одиниця класифікації;
- в) критерій, за яким здійснюється класифікація;
- г) вид класифікації.

29. Що таке шаблонність у політичних дослідженнях:

- а) залежність і запозиченість наукової позиції дослідника від авторитетних думок провідних науковців у сфері політичних відносин;
- б) універсальна схема подачі всіх відомих політичних явищ і процесів у комплексному поєднанні у повній короткій характеристиці;
- в) установлений стандарт аналізу будь-якого політичного об'єкта за класичною схемою.

30. Що таке компілятивність у політичних дослідженнях:

- а) залежність і запозиченість наукової позиції дослідника від авторитетних думок провідних науковців у сфері політичних відносин;
- б) універсальна схема подачі всіх відомих політичних явищ і процесів у комплексному поєднанні у повній короткій характеристиці;
- в) установлений стандарт аналізу будь-якого політичного об'єкта за класичною схемою.

31. Який із вказаних наукових методів передбачає вивчення конкретної політичної ситуації на будь-якій території:

- а) івент-аналіз;
- б) контент-аналіз;
- в) когнітивне картування;
- г) метод Дельфі.

32. Методика контент-аналізу в політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) метод, котрий вивчає всю сукупність міжнародних політико-економічних процесів і явищ у їхній динаміці;
- б) дослідження політичної поведінки, заяв і висловів осіб, які беруть участь у прийнятті політичних рішень на рівні держави і міжнародних структур;
- в) метод аналізу змісту політичних документів;
- г) жоден із варіантів.

33. Методика івент-аналізу в політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) метод, котрий вивчає всю сукупність міжнародних політико-економічних процесів і явищ у їхній динаміці;
- б) дослідження політичної поведінки, заяв і висловів осіб, які беруть участь у прийнятті політичних рішень на рівні держави і міжнародних структур;
- в) метод аналізу змісту політичних документів;
- г) жоден із варіантів.

34. Методи компаративістики в політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) сукупність усіх методів прогнозування;
- б) система різноманітних порівняльних методів;
- в) методика класифікації міжнародних політико-економічних процесів і явищ;
- г) жоден із варіантів.

35. Метод конкретизації в політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) те саме, що абстрагування;
- б) метод реалістичного уточнення, наочності та доступності у процесі пізнання;
- в) таке поняття, яке взагалі не належать до політичного аналізу;
- г) жоден із варіантів

36. Біхевіористський аналіз у політико-економічних дослідженнях – це:

- а) метод, котрий фокусує увагу дослідження на взаємодії людей, їх зв'язках відповідно до цінностей, норм, звичок, політичних орієнтацій;
- б) метод, що дає можливість розглядати конкретні явища у контексті різних історичних і соціальних передумов, які вивчаються у порівнянні.
- в) метод вивчення взаємодії поведінки індивідів із їх політичними орієнтаціями.

- г) особливий метод прикладної політології, у якому увага дослідників зосереджується на емоційно-почуттєвих відчуттях, уявленнях індивідів та груп про політичні феномени;
- д) жоден із варіантів.

37. Ситуативний метод у політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) урахування всіх (перманентних та тимчасових, об'єктивних та суб'єктивних) умов та обставин, які створюють конкретний процес, положення;
- б) метод, котрий фокусує увагу дослідження на взаємодії людей, їх зв'язках відповідно до цінностей, норм, звичок, політичних орієнтацій;
- в) особливий метод прикладної політології і країнознавства, у якому увага дослідників зосереджується на емоційно-почуттєвих відчуттях, уявленнях індивідів та груп про політичні феномени;
- г) жоден із варіантів.

38. Метод інтерв'ювання – це:

- а) універсальний метод емпіричних досліджень, використання якого дає змогу отримати інформацію про подібність/відмінність різних об'єктів дослідження за певними ознаками;
- б) процедура надання досліджуваним явищам чи процесам певних значень, показників, що формують ознаки;
- в) збільшення кількості робочих місць;
- г) процес виявлення позицій (ставлення) опитуваних стосовно кількісних чи якісних характеристик, явищ або процесів, яке проводить безпосередньо дослідник;
- д) початковий етап емпіричного дослідження, який полягає в цілеспрямованому сприйнятті предметів і явищ дійсності для одержання безпосередніх даних про об'єкт пізнання.

39. Метод екстраполяції в політико-аналітичних дослідженнях – це:

- а) спосіб дослідження, при якому знання і дані про об'єкт дослідження виводяться з уявлення, яке склалося про інший подібний до нього;
- б) спосіб наукового дослідження міжнародних процесів і явищ, який ґрунтується на мисленому виділенні суттєвих властивостей і зв'язків об'єкта й нехтуванні при цьому його другорядними ознаками;
- в) спосіб дослідження міжнародної ситуації, який ґрунтується на аналізі об'єкта чи його окремих сторін, політичних явищ і процесів із погляду єдності та цілісності їх компонентів;
- г) жоден із варіантів.

40. Як називається політико-аналітична модель, яка складається на основі прямого спостереження за політичними процесами і явищами шляхом їх осмислення й оцінювання:

- а) феноменологічна;
- б) асимптотична;
- в) модель ансамблів;
- г) жоден із варіантів.

41. Як називається форма наукового абстрагування, при якій відбувається умовне виділення із цілісності досліджуваного об'єкта найсуттєвіших його властивостей:

- а) узагальнене;
- б) ідеалізоване;
- в) ізольоване;
- г) комплексне;
- д) конкретизоване;
- е) жоден із варіантів не підходить.

42. Як називається спосіб наукового дослідження, при якому знання і дані про який-небудь об'єкт дослідження виводяться з представлення, що вже склалося про інший подібний до нього:

- а) метод генералізації;
- б) метод аналогів;
- в) метод Дельфі;
- г) метод екстраполяції;
- д) синектичний метод;
- е) праксеологічний метод.

43. Як називається спосіб наукового дослідження, який вимагає особливо ретельного відбору найбільш істотних і специфічних для конкретної території матеріалів, при нехтуванні другорядними властивостями з метою виділення головного і визначаючого:

- а) метод генералізації;
- б) метод аналогів;
- в) метод Дельфі;
- г) метод екстраполяції;
- д) синектичний метод;
- е) праксеологічний метод.

44. Як називається метод наукового дослідження, що ґрунтується на передбаченні майбутнього як безпосереднього продовження теперішнього:

- а) метод генералізації;
- б) метод аналогів;
- в) метод Дельфі;
- г) метод екстраполяції;
- д) синектичний метод;
- е) праксеологічний метод.

45. За доступністю спостереження поділяються на:

- а) безпосередні та документальні;
- б) моніторингові;
- в) структуровані та неструктуровані;
- г) відкриті та інкогніто;
- д) контрольовані та неконтрольовані.

46. Як називається комплекс дослідницьких наукових прийомів, які ґрунтуються на використанні порівняльного аналізу для виявлення специфічних ознак досліджуваних об'єктів:

- а) метод аналогів;
- б) метод конфігуративних досліджень;
- в) метод композиції;
- г) метод екстраполяції;
- д) синектичний метод;
- е) праксеологічний метод.

47. Як називається спосіб наукового дослідження, зміст якого полягає у розгляданні як об'єкта аналізу не окремої країни, а сукупності (блоків, союзів, об'єднань, альянсів тощо) країн:

- а) метод «теорії груп»;
- б) метод конфігуративних досліджень;
- в) метод композиції;
- г) метод екстраполяції;
- д) інституційний метод;
- е) праксеологічний метод.

48. Як називається дослідницька модель, яка відображає просторові процеси об'єктивні за змістом, але суб'єктивні за формою:

- а) матеріальна;
- б) ідеальна;

в) віртуальна.

49. Як називається дослідницька модель, яка відображає просторові процеси об'єктивні за формою і змістом:

- а) матеріальна;
- б) ідеальна;
- в) віртуальна.

50. За характером відображення причинно-наслідкових зв'язків моделі поділяють на:

- а) детерменовані й імовірнісні;
- б) статичні й динамічні;
- в) лінійні й нелінійні;
- г) теоретико-аналітичні й прикладні;
- д) мікромоделі й макромоделі.

51. За ступенем повноти охоплення об'єкту дослідження моделі поділяють на:

- а) детерменовані й імовірнісні;
- б) статичні й динамічні;
- в) лінійні й нелінійні;
- г) теоретико-аналітичні й прикладні;
- д) мікромоделі й макромоделі.

52. Візія – це:

- а) розвиток творчості через вирішення проблем;
- б) визначення мрії
- в) нова комбінація елементів;
- г) немає правильної відповіді.

53. Що означає поняття «політичний науковий моніторинг»:

- а) передбачення подій у майбутньому;
- б) спостереження за конкретними політичними явищами й процесами, їх оцінювання та прогнозування;
- в) комплексне дослідження усіх складників політичного цілісного процесу;
- г) часткове дослідження окремих частин політичного процесу;
- д) дослідження головних складових окремого політичного процесу.

54. Основними вимогами до джерела, з якого отримується інформація в якості дослідницького матеріалу в політико-аналітичних дослідженнях, повинні бути:

- а) функціональна направленість, організаційна приналежність;
- б) легальність, інформативність, достовірність, актуальність;
- в) релевантність, толерантність, вартість;
- г) усі три вищеназвані пункти важливі.

55. Основними елементами графіків є:

- а) діаграми, картограми, картодіаграми;
- б) шкала, масштаб, осі координат, числова сітка;
- в) заголовок, розшифровка умовних позначень, різне забарвлення, штрихування, фони;
- г) всі відповіді правильні.

56. Наукові результати це знання, котрі відповідають вимогам:

- а) достовірності;
- б) практичної цінності;
- в) новизни;
- г) усі відповіді правильні.

57. Дипломна робота – це робота, що направлена на:

- а) набуття студентом теоретичних знань;
- б) контроль набутих студентом знань у процесі навчання;
- в) формування у студентів вмінь та навичок практичної діяльності;
- г) демонстрацію студентом вмінь самостійної науково-дослідницької діяльності;
- д) усі відповіді вірні;
- е) вірної відповіді немає.

58. Тематика дипломних робіт:

- а) відповідає науковим інтересам авторів;
- б) щорічно поновлюється та переглядається кафедрою;
- в) затверджена програмами Міністерства освіти і науки України;
- г) відповідає базам практики студентів;
- д) усі відповіді вірні;
- е) вірної відповіді немає;
- ж) ваш варіант відповіді.

59. Посилання в тексті дипломної роботи роблять:

- а) відповідно до їх переліку;
- б) в квадратних дужках;
- в) в квадратних дужках з вказанням номерів сторінок;
- г) усі відповіді правильні;

д) інше.

60. Номер таблиці складається:

- а) послідовно;
- б) з номера розділу і порядкового номера;
- в) з номера розділу і порядкового номера в межах розділу.

61. Рішення щодо неможливості допуску дипломної роботи приймає:

- а) науковий керівник;
- б) завідувач кафедри;
- в) ректор.

62. Дипломна робота – це:

- а) форма контролю;
- б) науково-дослідна робота;
- в) кваліфікаційна робота;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильні б) та в).

63. Тези наукових доповідей – це:

- а) наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї дослідницької проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам;
- б) кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії, що містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, а також характеризується єдністю змісту;
- в) опубліковані в певному науковому чи науково-популярному журналі або збірнику наукових праць і структуровані результати авторського чи колективного дослідження;
- г) стислі й конкретно викладені основні положення певного наукового дослідження (наукової позиції), які найчастіше доповідаються та друкуються на наукових конференціях;
- д) науково-технічний документ, що містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує результати науково-технічного дослідження в невеликій та обмеженій кількості примірників.

64. Наукова стаття – це:

- а) наукова праця у вигляді книги, що містить повне або поглиблене дослідження однієї дослідницької проблеми чи теми, яка належить одному або декільком авторам;

- б) кваліфікаційна наукова праця у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії, що містить висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, а також характеризується єдністю змісту;
- в) опубліковані в певному науковому чи науково-популярному журналі або збірнику наукових праць і структуровані результати авторського чи колективного дослідження;
- г) стислі й конкретно викладені основні положення певного наукового дослідження (наукової позиції), які найчастіше доповідаються та друкуються на наукових конференціях;
- д) науково-технічний документ, що містить систематизовані дані про науково-дослідну роботу, описує результати науково-технічного дослідження в невеликій та обмеженій кількості примірників?

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Наукове мислення: сутність, витоки, типи.
2. Наукове дослідження як процес наукового мислення та фіксації його результатів.
3. Плюралістичність світоглядних засад наукового мислення.
4. Поняття типу (стилю) наукового мислення, наукової парадигми та наукової картини світу, їх взаємообумовленість.
5. Типологія стилів наукового мислення.
6. Елементи теорії та структура наукового пізнання.
7. Основні операції на рівні раціонального пізнання.
8. Наука як система знань. Взаємопов'язані категорії науки.
9. Наукові закони, їх сутність та види. Закономірність.
10. Наукова теорія. Критерії наукової теорії, за А. Ейнштейном.
11. Наукове дослідження, сутність та види.
12. Методологія науки як основа наукового дослідження, її поняття, структура та функції.
13. Поняття наукового підходу та наукового методу.
14. Методика як наукове поняття
15. Методологічні принципи.
16. Сутність та співвідношення понять: методологія, процедура, методика, техніка, технологія, метод дослідження.
17. Рівні методології, їх характеристика та класифікація
18. Загально-філософські методи наукового пізнання: сутність та особливості їх використання в політологічному дослідженні.

19. Загальнонаукові методи емпіричного пізнання: сутність та особливості їх використання в політологічному дослідженні.
20. Загальнонаукові методи теоретичного дослідження: сутність та особливості їх використання в політологічному дослідженні
21. Програмно-цільові параметри політологічного дослідження.
22. Проблема дослідження та принципи її формулювання.
23. Класифікація проблем соціально-політичних досліджень.
24. Формально-логічне забезпечення розробки програмно-цільових параметрів політологічного дослідження.
25. Інституціональний метод політичних досліджень.
26. Класичний (традиційний) інституціоналізм. Основні постулати інституціоналізму.
27. Причини кризи класичного інституціоналізму в середині ХХ ст.
28. Становлення неоінституціоналізму. Принципові відмінності нового інституціоналізму.
29. Передумови виникнення поведінкової методології політологічних досліджень. Біхевіористська революція в соціально-політичних науках.
30. Суть біхевіоризму, його вихідні положення.
31. Принципи та особливості застосування біхевіоралізму в політичній науці.
32. Особливості застосування теорії раціонального вибору в політичних дослідженнях.
33. Криза поведінкової політології. «Постбіхевіоралістська» революція, її чинники й наслідки.
34. Основні положення постбіхевіоризму. Сутність «постбіхевіоралістської» парадигми.
35. Суть порівняльного (компаративного) методу в дослідженні соціально-політичних явищ.
36. Етапи становлення методу порівняння.
37. Види порівняння. Механізм порівняльного аналізу.
38. Метод політичного моделювання: сутність та структура.
39. Поняття моделі політичного процесу (явища), вимоги до її створення.
40. Типи моделей за різними критеріями їх визначення:
41. Типи завдань моделювання.
42. Етапи моделювання.
43. Опитування як метод отримання первинної соціологічної інформації.
44. Методичні принципи конструювання опитувальника.
45. Види питань.
46. Форми опитування.
47. Особливості моніторингових та експрес-опитувань.

48. Опитування –«омнібуси» та Exit poll як види політичного опитування, їх перспективи в умовах демократизації суспільства.
49. Аналіз документів: поняття, призначення, основні види.
50. Традиційний (якісний) метод аналізу документів: сутність, етапи, методи.
51. Контент-аналіз: сутність, об'єкти методологічні принципи і технічні прийоми.
52. Процедура проведення політичного контент-аналізу, його основні етапи.
53. Івент-аналіз (аналіз подій): сутність, техніки та методики застосування.
54. Процес наукового дослідження, його характеристики, етапи проведення та структура.
55. Вибір теми дослідження, визначення його мети, завдання.
56. Взаємозв'язок проблеми, мети, об'єкта, предмета і назви теми наукового дослідження.
57. Обґрунтування актуальності, цінності та новизни наукових розробок.
58. Тема наукового дослідження: критерії вибору, порядок конкретизації.
59. Науковий напрямок, наукове питання, наукова проблема. Види наукових проблем їх постановка і уточнення.
60. Наукова гіпотеза: сутність, види, етапи розробки.
61. Систематизація результатів дослідження. Види систематизації результатів дослідження та їх зміст.
62. Викладення висновків та рекомендацій.
63. Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень.
64. Види інформації. Основні джерела наукової інформації.
65. Процес збору та аналізу наукової інформації.
66. Технологія роботи з науковою літературою.
67. Аналіз і обробка інформації. Запис прочитаного.
68. Структура навчально-наукової роботи.
69. Основні правила оформлення навчально-наукових робіт.
70. Методичні прийоми викладу наукових матеріалів.
71. Правила оформлення малюнків, формул і таблиць в навчально-наукових роботах студентів.
72. Правила оформлення бібліографічного апарату.
73. Правила оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження (вимоги ДСТУ).
74. Форми проведення наукових досліджень у вищих закладах освіти
75. Курсова робота: загальна характеристика.
76. Дипломна робота як кваліфікаційне дослідження.
77. Поняття про академічну доброчесність.

78.Плагіат у системі академічної доброчесності.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем; не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань, ніколи не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; відповідь на запитання невпевнена, хаотична або відсутня, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач не достатньо активно працює на практичному занятті хоча його знання є достатньо повними, Відповіді на запитання майже повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання але припускає 1-2 помилки у визначеннях, які сам же виправляє; мають місце деякі недоліки у послідовності, логічності чи аргументованості відповіді, демонструє вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати, проте подекуди може припускатися незначних помилок, показує недостатні знання літературних джерел.
	2 бали	Здобувач активно працює на практичному занятті, вільно володіє програмним матеріалом, демонструє розуміння та засвоєння матеріалу, набуті навички та вміння самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, ставити і розв'язувати наукові проблеми, розмірковувати, робити власні висновки. Вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал у вигляді презентації, відповідей на запитання тощо. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.
Самостійна	0 балів	Здобувач не виконує практичні завдання і самостійну

робота		роботу. Не працює з літературою.
	1 бал	Здобувач виконує більшість видів практичних завдань і самостійної роботи. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками суттєвого характеру.
	2 бали	Здобувач виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, успішно, комплексно вирішує поставлені завдання. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками не суттєвого характеру
	3 бали	Здобувач виконує всі види практичних завдань і самостійної роботи. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Бездоганно, творчо розв'язує типові, комбіновані й нестандартні задачі різними способами, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. Вміє самостійно опрацьовувати матеріал, вести пошук необхідної наукової інформації, зокрема й електронної, аналізувати й передавати її.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь-презентація)	0 балів	Доповідь не якісна, тема не розкрита, не вірно визначені об'єкт, предмет і гіпотеза дослідження, метод не відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз відсутній, автор(ка) не в змозі презентувати матеріал в аудиторії. Презентація не зараховується тому що є плагіатом або запозичена з мережі Інтернет
	1-2 бали	Доповідь не дуже якісна, не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, або вони взагалі відсутні, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу, її оформлення не відповідає вимогам. Презентація виконана самостійно, проте автор(ка) не може презентувати матеріал в аудиторії, не може відповісти на питання від аудиторії.
	3-4 бали	Доповідь задовільна, загалом відповідає вимогам, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний

		матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня. Презентація виконана самостійно але інформація на слайдах надана без покликань. Матеріал фрагментований. Автор(ка) не впевнено презентує матеріал в аудиторії, губиться у відповідях на питання від аудиторії.
	5-6 балів	Доповідь якісна із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно автор(ка) пояснює матеріал впевнено виправляється, змістовний матеріал представлений гідно, у висновку сформульовані самостійні висновки, які містять незначні огріхи, тема розкрита загалом, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана з покликанням на джерела, гідно оформлені і актуальна. Презентація виконана самостійно, автор(ка) може презентувати матеріал в аудиторії але не впевнено відповідає на питання від аудиторії
	7-8 балів	Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, автор(ка) без перешкод презентує матеріал, зміст презентації представлений гідно, без перевантаження слайдів текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні висновки, які підкріплені фактичними доказами, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить покликання на джерела, гідно оформлені і актуальні. Презентація виконана самостійно із елементами новизни та оригінальності, оформлення відповідає вимогам, автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії але подекуди може припускатися незначних помилок

	9-10 балів	Доповідь якісна, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням не вирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, автор(ка) вільно презентує матеріал в аудиторії, впевнено відповідає на питання від аудиторії. Презентація виконана самостійно та оригінально, оформлення відповідає всім вимогам. Зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, робота відповідає обсягу, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить покликання на джерела, які гідно оформлені і актуальні
Письмова робота	0 балів	Здобувач менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – не достатній рівень знань
	1-2 бали	Здобувач не менше ніж на 30% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	3-4 балів	Здобувач не менше ніж на 50% завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	5-6 бали	Здобувач на 51% - 70% завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	7-8 балів	Здобувач на 71% - 90% завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	9-10 балів	Здобувач на 91% - 100% завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Методологія політичних досліджень», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 40). Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні політичні явища і факти, виявляючи особистісну позицію; вміло реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни при виконанні практичних завдань. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується тим, що має місце невелика кількість неточностей у розкритті теоретичних питань

	навчальної дисципліни, або при вирішенні складних практичних завдань
Добре (82-89 B)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій, добираючи переконливі аргументи, вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері політики, але припускається несуттєвих помилок. У відповідях та при виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною. Має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування
Добре (74-81 C)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які виправляє після надання консультативної допомоги викладача. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо форм, методів, основних механізмів та технологій прийняття рішень у політичній сфері при заданій зміні вихідних параметрів, але без всебічного аналізу та аргументації. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом. Розуміє зміст професійної діяльності в сфері політики, але додаткові питання щодо можливості використання теоретичних положень у практичній діяльності викликають складності.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач виявляє базові знання: розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. На задовільному рівні володіє термінологією, може аналізувати, порівнювати і робити висновки, але відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки, допускає ряд серйозних помилок при узагальненні та інтерпретації основних закономірностей, фактів та явищ, зміст окремих питань викладає частково, непослідовно, відповідь виявляє прогалини у знаннях. Виконує завдання із допустимою кількістю грубих помилок. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції.

Задовільно (60-63 E)	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбаченому програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач недостатньо володіє початковим матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень сформованості компетентностей за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну не сформованість компетентностей за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу

**Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного
і підсумкового контролю**

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	Екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом			
Тема 1	0–5	0–70	0–10	0–20	0–100
Тема 2	0–5				
Тема 3	0–5				
Тема 4	0–5				
Тема 5	0–5				
Тема 6	0–5				
Тема 7	0–5				
Тема 8	0–5				
Тема 9	0–5				
Тема 10	0–5				
Тема 11	0–5				
Тема 12	0–5				
Письмова робота	0–10				

Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : Підручник. Харків : Право, 2023. 488 с.
2. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Київ : ЦУЛ, 2021. 350 с.
3. Неліпа Д.В. Системний аналіз в політології Підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 304с.
4. Петренко І. І. Методи політичних досліджень. Суми : Норма права, 2023. 220 с.
5. Петренко І. І. Аналіз публічної політики. Суми : Норма права, 2023. 332 с.

Допоміжна

1. Баштанник, О. Соціологічний інституціоналізм як напрям нового інституціоналізму політичної науки: методологія та її реалізація в українських політологічних дослідженнях. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 2020. №23(9). С. 5-14.
2. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження : Підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 336 с.
3. Вонсович С. Теорія інституціоналізму: рефлексії ретроспективного дискурсу. *Грані*. 2021. Вип. 24. № 9. С. 55–64.
4. Долженков О. О. Методологічні проблеми порівняльного аналізу політичних інститутів та процесів. *Політичне життя*, 2022. № 2. С. 70-77.
5. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики : монографія / Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2018. 400 с. URL : <http://academy.gov.ua/social/pages/dop/2/files/b710d940-b89c-4a73-9c68-ba033e1bd602.pdf>
6. Дударев І. М., Кузьмін О. В. Практикум з методології наукових досліджень. Київ, Олді+, 2023. 278 с.
7. Корнієнко В., Ротштейн О. Ранжування політичних партій України методом нечіткої перфектності. *Часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. Вип. 30. С. 13–30.

8. Кривошеїн В. Теоретико-методологічні засади застосування івент-аналізу в діяльності патронатної служби органів державного управління. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 3. С. 12–17.
9. Критичне мислення як головна ознака компетентного фахівця. *Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті*. Харків: ФОП Бровін О. В., 2021. С. 80-85
10. Кухарук О. Ідентичнісний вимір соціальної резильєнтності: визначення, підходи, можливості прогнозування. *Проблеми політичної психології*, 2022. № 12 (26). С. 77-90.
11. Наумкіна С.М. Визначення неформальних інститутів політики з позиції неонституціоналізму. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. №31. С. 219-222.
12. Naumkina Svitlana. Cultural Paradigm in the Educational Space of Society. Modern vectors of science and education development in China and Ukraine. Odesa, Ukraine – Harbin, the People's Republic of China, 2021. P. 99–103.
13. Критичне мислення як головна ознака компетентного фахівця. *Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в сучасній освіті*. Харків: ФОП Бровін О. В., 2021. С. 80-85
14. Рубанов В. В. Загальне та особливе у співвідношенні меж предметного поля політичного аналізу та аналізу політики. *Вісник Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна „Питання політології”*, 2018. С. 6-15.
15. Яковлев М. В., Суслов А. І., Шумілов С. Ф. Концептополя політичної аналітики як прикладної політологічної дисципліни *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія*, 2019. Вип. 26. С. 194-203.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України – Верховна Рада. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
4. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
5. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
6. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень URL: <http://www.ucipr.kiev.ua/>
7. Сайт Українського центру політичного менеджменту URL: <http://www.politik.org.ua/>

8. Сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій наводить місячний економічний моніторинг України, моніторинг інфраструктури України, наукові матеріали, книги. URL: <http://www.ier.com.ua>